

DOI 10.34132/pard2025.27.05

Отримано: 10 липня 2024

Змінено: 3 грудня 2024

Прийнято: 15 січня 2025

Опубліковано:

31 березня 2024

Received: 10 July 2024

Revised: 3 December 2024

Accepted: 15 January 2025

Published:

31 March 2025

Natalia Yevtushenko

THE DOCTRINE OF POLITICAL CORRECTNESS AND ITS ROLE IN THE PUBLIC ADMINISTRATION OF MODERN SOCIETY

The article analyzes the doctrine of political correctness and its role in the public administration of modern society.

It is established that the doctrine of political correctness involves the direct or indirect prohibition of disclosing certain facts and using words and expressions that are offensive to certain groups. Therefore, it is closely related to politics, political culture (which varies from country to country), and public administration (as it persuades and encourages the audience to make 'politically correct' assessments and actions).

The author characterizes public administration as a process of exercising governmental functions in order to ensure effective interaction between public administration entities and representatives of civil society through the implementation of the doctrine of political correctness.

It is demonstrated that the doctrine of political correctness is enforced through legal acts and the citizens willingness to comply with the established rules and legal norms.

The article highlights political correctness as a way of life and a style of speech behavior which restricts politicians' and public figures statements and places taboos on certain topics which are important in the modern political, economic, social and cultural spheres by introducing a public code of speech behavior.

It is substantiated that the doctrine of political correctness in modern society is an integral part of public administration and is under-

stood as an ideology used to overcome discrimination of social groups, a tool for combating intolerance, prejudice and injustice; as a linguistic and behavioural instrument for political and governmental control, manipulation and obstruction of freedom of speech; as actions aimed at protecting the feelings of those who are deprived of equal opportunities compared to other members of society; as a social code of conduct and an element of political culture.

Further study should focus on the European experience in implementing the doctrine of political correctness in the process of communication between the government authorities and the public in public administration.

Key words: *discrimination, doctrine of political correctness, doctrine of political correctness in public administration, language policy, political correctness, public administration, public code of politically correct language behaviour.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Демократизація суспільних процесів і децентралізація державної влади в Україні посилює увагу до такого явища, як політична коректність. Яке є компонентом ідеології та мовної практики американської і західноєвропейської культури, а в умовах євроінтеграції України набуває важливого значення і для нашої країни.

Актуальність проблеми політкоректності для України зумовлена декількома факторами. По-перше, в науковій літературі немає єдиного підходу до ролі політкоректності, як одного із ключових факторів впливу на людську свідомість та формування громадської думки. По-друге, політкоректність вважається інструментом комунікативної мовленевої стратегії, що спрямована на створення безконфліктної комунікації, але іноді фактом свого існування породжує суперечки, що не відповідає її основній меті. По-третє, наукові дослідження політкоректності характеризують суб'єктивне ставлення науковців до цього явища і діляться на два табори: прихильники вважають, що політкоректність здатна ефективно боротися з нетерпимістю, упередженістю і несправедливістю, в

той же час противники наполягають, що вона лише інструмент політичного контролю, маніпуляції і перешкоди для свободи слова. По-четверте, дослідження політкоректності в українському суспільстві є недостатніми для узагальнених висновків, щодо ролі політкоректності в публічному управлінні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику політкоректності як явище призначення, роль, місце досліджували наступні українські та іноземні науковці: С. Алексенко, В. Андріяш, Д. Бенассі, Бертран Вергелі, Н. Голтвяниця, Д. Г'юз, К. Дельпорт, Д. Елліотт, В. Ємельянов, Керолайн Кастес, Ю. Колядич, Кей М. Лоузі, Г. Мацюк, С. Дж. Нейгл, Е. Ноулз, В. Реймонд, Н. Серга, Н. Феркло, Беккі Р. Форд, І. Хочнянівська, Дж. Чейт, А. Шульга та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дати визначення політкоректності та проаналізувати роль доктрини політкоректності в сучасному публічному управлінні. Основними завданнями дослідження є: проаналізувати основні теоретичні положення політкоректності, як добровільного суспільного кодексу поведінки, визначити роль доктрини політкоректності в публічному управлінні, як створення умов попередження проявів в суспільстві дискримінації за різними ознаками.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах демократизації та євроінтеграції українського суспільства доктрина політкоректності, що вимагає уникати висловлювань, які можуть бути образливими для певних груп людей, набуває важливого значення, тому що є гарантом успішної комунікації та взаєморозуміння між суб'єктами публічного управління та громадянами, а також між різними народами та соціальними групами.

Без сумніву, доктрина політкоректності є практикою прямої чи опосередкованої заборони на оприлюднення певних фактів, а також вживання слів та висловлювань, що є образливими для певних груп і тісно пов'язані з політикою, політичною культурою (прояви, якої в різних країнах відрізняється), публічним управлінням (щоб переконувати і спонукати аудиторію до «політично правильних» оцінок і дій). Публічність характеризує спрямованість на досягнення

суспільних цілей та забезпечення суспільних інтересів в процесі комунікації, мовно-поведінковими, мовно-етичними, культурно-поведінковими нормами [6]. Комунікація в публічному управлінні є процесом безперервної взаємодії суб'єктів влади з суспільством. Саме в межах комунікації між суб'єктами публічної влади та громадянами і формується політкоректна поведінка.

Як зазначає Г. Мацюк «політкоректність відображає мовну політику, взаємодію мови і культури» [12], оскільки мова є частиною культури її складовою та знаряддям мовної політики. На нашу думку, мовна політика, зокрема в публічному управлінні виявляється у формуванні правил співіснування, норм поведінки у свідомості суб'єктів суспільних взаємовідносин. Ніхто з науковців не заперечує, що в сучасному суспільстві мова і політика тісно пов'язані. А зміни у мові та культурі породжують політичні і соціальні зміни, тому що, як вважає Норман Ферклаф «політкоректність, не є лише мовним і культурним питанням», а відіграє важливу «роль у безперервному процесі змін у соціальному житті» [22].

В суспільстві політкоректність згідно твердження К. Лоузі реалізується скоріше через систему програм, ініціатив, поглядів, покликаних покращити взаємодію дискримінаційних соціальних груп в суспільстві [24].

Публічне управління, як процес реалізації владних функцій забезпечує ефективну взаємодію суб'єктів публічного управління із представниками громадянського суспільства, запроваджуючи доктрину політкоректності, створюючи умови попередження прояву в суспільстві дискримінації за різними ознаками. Зацікавленість влади у публічному громадському визнанні доктрини (ідеології) політкоректності реалізується через нормативно-правові акти і готовності громадян діяти відповідно встановлених правил та правових норм. Слід звернути увагу, що сьогодні політкоректність, як норма соціально-прийнятої поведінки, на думку А. Шульгі є «атрибутом сучасного громадянського суспільства демократичних країн, в яких особливу роль відведено публічно-владним інститутам та публічній службі, зокрема, які «задають тренд» на правомірну поведінку» [15].

Також процесу запровадження політкоректності в публічному управлінні сприяє демократизація суспільних відносин, що визначається закріпленням фундаментальних соціальних та моральних цінностей – справедливості, свободи, права. Тому що демократизація – це впершу чергу перегляд законодавчих положень, що регулюють сфери суспільного життя, а в другу посилення громадської активності людей, утвердження у громадян почуття відповідальності у суспільних взаємовідносинах.

Ми вважаємо, що політкоректність, як і демократизація визрівають через реальний досвід людей, їх зацікавленості в правовому оформленні. Тобто поява доктрини політкоректності в суспільстві є наслідком його демократизації, усвідомлення її важливості для суспільства, як владою так і громадянами. На наш погляд, запровадженню політкоректності буде сприяти не тільки вироблення та запровадження юридичних норм політкоректної поведінки, а скоріша розробка та запровадження в публічному управлінні свого роду «суспільного кодексу мовної поведінки в публічному управлінні» [6]. Який встановлює норми заборони на висловлювання певних суджень, оприлюднення фактів, які є образливими для певних суспільних груп. Його використання формує лояльне ставлення влади і громадян до представників різних меншин, та передбачає покарання за їх порушення.

Виходячи з вищезазначеного ми визначаємо політкоректність, як спосіб життя, стиль мовної поведінки, що обмежує висловлювання політиків, державних діячів, табує певні теми, що важливі у сучасній політичній, економічній, соціальній, культурній сфері.

Для розуміння важливості доктрини політкоректності в суспільстві згадаємо історію її виникнення. Так поява політкоректності пов'язана з процесом боротьби темношкірого населення США, що було обурене расизмом англійської мови і вимагало її дерасилізації. Боротьбу афроамериканців підтримали активісти феміністського руху, що оголосили англійську мову сексистською. Пізніше до них, приєдналися етнічні групи, сексуальні меншини, прихильники охорони довкілля, особи з фізичними та розумовими вадами, захисники прав тварин і представники

інших соціально вразливих груп. В США поступово сформувався «ідеологічно-політичний рух, поширений ліберальними групами, які виступали за дотримання норм нейтральної мови щодо статі, віку та ін.» [27].

З цього часу політкоректність, що виникла, як мовне явище перетворилась у гостру політичну проблему. Політкоректна лексика – «вироблення мовних норм і поведінки в суспільстві, які б відкидали будь-які расові, сексуальні або інші звернення або назви, що ображають гідність людини» [8], перетворилась в інструмент «пом'якшення гострих соціальних конфліктів, підвищення політичної і правової культури суспільства» [10].

На нашу думку, «поява доктрини політкоректності – це реакція на негативні явища і процеси, що відбувались в американському та західноєвропейському суспільствах» [6].

З часом доктрина політичної коректності в США в ході соціальних рухів оформилася, як «добровільний суспільний кодекс політкоректної мовної поведінки» (рис. 1), щоб заборонити будь-які прояви дискримінації за будь-якими соціально значущими ознаками (стать, вік, матеріальне становище, расова і національна приналежність, сексуальна орієнтація та ін.).

Саме тому основою добровільного суспільного кодексу мовної поведінки (далі кодекс) стала вимога: прибрати з мови всі ті мовні одиниці, які зачіпають почуття, гідність індивіда, знайти їм відповідні нейтральні чи позитивні слова-замінники. Поступово до вимог кодексу приєдналися етнічні групи, сексуальні меншини, прихильники охорони навколишнього середовища, особи з фізичними та розумовими вадами, захисники прав тварин та представники інших соціально вразливих груп.

Наприклад, в ході цього процесу радикально змінюється склад американських вищих навчальних закладів. Тобто доступ до вищої освіти, крім чоловіків отримали жінки, представники темноношкірого та іспаномовного населення Америки. У вищих навчальних закладах з'являються кодекси мовної поведінки, що починають регулювати процес комунікації в університетському середовищі. Також в державному управлінні США розробляється «програма позитив-

них дій, що спрямована на запобігання дискримінації за расовою, статевою чи етнічною ознакою». Зокрема відбувається «квотування місць для меншин при прийомі на роботу, зниженні вимог для певних соціальних груп під час вступу до вищих навчальних закладів тощо» [14].

Рис. 1. Суспільний кодекс політкоректної мовної поведінки.
Джерело: сформовано автором

Як бачимо запровадження в США «суспільного кодексу мовної поведінки» сприяло усуненню дискримінації не тільки в мові, але й в повсякденному житті, щодо осіб за ознакою релігії, раси, статі, сексуальної орієнтації, етнічної приналежності або національності. Головним принципом в процесі спілкування представників публічного управління з громадськістю стало прагнення уникати вживан-

ня лексем, образливих для представників тієї чи іншої соціальної групи, громадянські права яких обмежуються або не здійснюються у повному обсязі. Тобто суб'єкти публічного управління в процесі комунікації (спілкування) почали використовувати коректні способи мовного вираження замість тих, які можуть зачепити почуття та гідність представника певної соціальної групи.

Доктрина політкоректності набула швидкого поширення не тільки в США, але і в країнах Західної Європі. Цьому також сприяла лібералізація суспільного устрою і бажання влади і суспільства відмовитись «від мови і поведінки, що вважається дискримінаційною або образливою» [26].

Так основними цілями та завданнями доктрини політкоректності західного суспільства за допомогою «добровільного суспільного кодексу мовної поведінки» стала боротьба з будь-якою дискримінацією, як в політиці (вимоги до скасування дискримінаційних законів і правил), так і в мовній сфері (створення евфемістичної термінології).

Запровадження ідеології «політкоректності» в європейських країнах дозволило зменшити кількість конфліктів серед населення на ґрунті дискримінації:

- по-перше, через мас-медіа, рекламу, кінематограф;
- по-друге, через «переосмислення словникового складу» [21], звільнення від виразів, котрі ображають почуття та гідність особи, порушують її людські права [10];
- по-третє, через зміну освітніх програм (перегляд національної історії, антирасове виховання [3].

Тож, у французькому суспільстві її запровадження було спрямоване, щоб уникати дії, які «ображають людей за расовими, гендерними, релігійними, професійними, фізичними, віковими, сексуально-орієнтаційними ознаками» [3].

Доктрина політичної коректності активно впливає на різні сфери суспільного та політичного життя Німеччини. Зокрема, задля уникнення конфліктів в суспільстві відмовляються від вживання слів та виразів, що викликають негативні асоціації. Пропонується використання політкоректних слів, які не ображають, не зневажають

людину, групу людей через їхню ідентичність чи відмінність. Так пані Н. Цольнер виділяє три стратегії, по-перше, вибір делікатної термінології; по-друге, заборона расистських, сексистських та інших форм словесного приниження; по-третє, соціальний тиск з метою запобігання використанню певних виразів [28].

Підкреслимо, що поступово в країнах ЄС «політкоректність стала базовою складовою європейської політичної культури, багатоаспектним мовним та лінгвокультурним феноменом, що вносить зміни до мовної норми» [2].

Політкоректність – це наслідок демократизації західноєвропейської культури і прагнення підтримувати взаєморозуміння і толерантність між «різними народами, расами, статтю, віковими та соціальними групами, цей лексичний пласт постійно розширює свої межі» [1].

Саме тому доктрину політкоректності ми визначаємо, як дії, що спрямовані на захист почуттів тих, хто позбавлений рівних можливостей у порівнянні з іншими членами суспільства. Тому «політична коректність як суспільний кодекс мовної поведінки» стала складовою публічного управління, елементом політичної культури [6].

В сучасних умовах доктрина політкоректності є частиною ідеології, інструментом політики, обов'язковим принципом комунікативної діяльності. Політкоректність, як нова культурно-поведінкова та мовна тенденція стає складовою сучасної глобалізованої культури, особливо якщо брати до уваги соціальні перетворення в умовах глобалізації. Передумовою виникнення ідеї політкоректності як нової культурно-поведінкової та мовної тенденції стає сучасна глобалізована культура, яка і призвела до появи цього культурного та мовного феномену, який став частиною міжнародної культури і позначився на розбудові суспільних відносин.

На думку Н. Ферклофа, політкоректність – це не результат боротьби кількох груп проти системи, це закономірний наслідок змін у суспільстві, яке з кожним роком стає все більш ліберальним [22]. Ми погоджуємося з думкою Н. Ферклофа, що розглядати по-

няття «політична коректність», як мовне явище необхідно крізь призму історії, політики та соціології. Саме вказані чинники (історичні, соціальні, політичні) будуть впливати на її визначення та наше ставлення до цього явища.

У сучасній практиці публічного управління політкоректність є його гуманітарною складовою, запровадженням демократичних ідеалів, розбудовою громадянського суспільства є ресурсом, що дозволяє зменшити рівень конфліктності в суспільстві. Громадянське суспільство поступово звикає до становлення демократичних цінностей, демократичної культури публічного управління. На сучасному етапі в суспільстві саме громадськість є чинником демократизації публічного управління. В процесі, в управління публічною сферою, важливу роль відграють громадські інститути, які формують громадську думку, впливають на вироблення публічної політики та суспільний розвиток, розширення форм політичної участі, залучення громадськості до формування політичних рішень.

В сучасних умовах демократизації, політкоректність в публічному управлінні України «створюється, конструюється та засвоюється людьми у вигляді політкоректних цінностей і норм, для того щоб в процесі комунікації, утримуватися від висловів, поглядів і дій, які можуть бути образливими для інших членів суспільства». Отже, «політкоректність конструюється на суб'єктивних знаннях людей в процесі їх діяльності, як модель політкоректної мовної поведінки в публічному управлінні» [7].

Політкоректність важлива для всіх сфер життя суспільства, як система морально-етичних норм, які є важливими, щоб забезпечити права і свободи окремих осіб або соціальних груп, як інструмент «попередження і пом'якшення гострих соціальних конфліктів, підвищення політичної і правової культури суспільства» [10].

Однак, не все так добре із запровадженням політкоректності. В західній науці з'являються думки про те що політкоректність не тільки позитивне, але скоріше негативне явище, свого роду механізм соціального терору, що вимагає від тих хто протистоїть ідеології правильної мови, відповідати за свої дії. Г. Г'юз в праці

«Політична коректність: історія семантики та культури» вважає, що політкоректність є проєктом, що почався з «пуританського прагнення почистити мову» [23], а потім був використаний консерваторами в ході соціальних рухів. В пресі з'являються публікації, які попереджають населення про загрозу гегемонії політкоректності. Французький філософ Бертран Вергелі проголосив політкоректність – механізмом соціального терору, який не обмежується соціальною ізоляцією тих, хто протистоїть ідеології правильної мови, але й вимагає від них відповідати за свої дії.

На думку Керолайн Кастес, політкоректність ставить під загрозу питання свободи слова та вираження поглядів, тому що будь-яка спроба назвати своїми іменами певний прояв несхожості є загрозою рівноправ'я та прояв ненависті [18].

Найвідоміший супротивник політкоректності в США Д.Чейт, визначає політкоректність, як стиль політики лівих радикалів, як систему лівих ідеологічних репресій, а не прояв прагнення до соціальної рівності [19].

Сьогодні противники політкоректності наголошують, що корегування норм мовленнєвої поведінки не вирішує реальні соціокультурні проблеми, а тільки завуалює їх. Зокрема С. Дж. Нейгл вважає, що «політкоректна мова є лише засобом створення преференційної ілюзії» [25], а тому є видом цензури, яка обмежує базові свободи людини.

Зрозуміло, що запровадження політкоректності породжує порушення її норм. По суті політкоректність перетворюється на свою протилежність. Навязування норм поведінки, що на думку американських професорів заважає студентам розвивати навички критичного мислення [17], а також «ставлять під сумнів основи університетської освіти: традиційний навчальний план, погляди на об'єктивність отриманих знань, надаючи значення культурним, статевим, класовим і расовим відмінностям» [16]

На думку деяких дослідників, політкоректність з моральної норми перетворилась на каральну практику, використовуючи термін «бездонне цензурне болото» запроваджений критиками політкоректності. Зокрема британський журналіст Нік Коен пише,

що з'являється соціальний тип лицемірів, які проклинають інших за їх сексистську, расистську, гомофобську мову, але нічого не роблять, щоб боротися з реальною несправедливістю. Такі люди «вітатимуть політичну коректність, тому що це дає їм нові можливості для залякування та контролю» [20].

Політкоректність є ворожою свободі, «нещастям Заходу» вважають:

- Маріо Льюїс – нобелівський лауреат (політкоректність проголошує він «відкидає чесність, достовірність, а тому з нею треба боротись як із викривленням правди» [11];

- Кшиштоф Зануссі – польський кінорежисер (політкоректність на його думку остаточно задавить мислення, а про дурня, ми тепер маємо казати, що він «інтелігентний по-іншому») [4];

- Маріуш Блашак – Глава МВС Польщі (ідеї мультикультуралізму і дотримання політкоректності загубять Європу, тому що теракти в Європі є результатом цих процесів [13]);

- Дональд Трамп – президент США (для гарантування безпеки громадян та захисту їх від тероризму слід припинити бути політично коректними, його заява після теракту в Лондоні [9]).

Критики політкоректності розуміють її, як вказівку людям, як їм думати і що говорити. І якщо вони не згодні з тим, що їм сказали, то вони вважаються расистами, гомофобами, ксенофобами і так далі. Маємо загострити увагу на тому, що таке категоричне, негативне ставлення до політкоректності, стверджує Н. Ферйкло є хибним і породжує хибне уявлення про це багатогранне явище. Він пропонує розглядати політкоректність ширше і брати до уваги соціальні перетворення останніх десятиліть, ліберальні зміни в суспільстві [22].

Аналізуючи висловлювання критиків політкоректності маємо зазначити, що їх аргументи можна звести до трьох груп (рис. 2).

Оскільки супротивники політкоректності часто пов'язують її з порушенням свободи слова і утрати демократичних свобод, нагадаємо, що в «Європейській конвенції з прав людини», закріплено «право кожного на свободу вираження поглядів». Конвенція проголошує, що свобода слова може обмежуватися тільки у випадках, встановлених законом, а одним з таких виключень є

прояви дискримінації, які порушують права людини, розпалюють ворожнечу і є неприпустимими в демократичному суспільстві. Отже, «Обмеження або санкції, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушень чи злочинів, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду» [5].

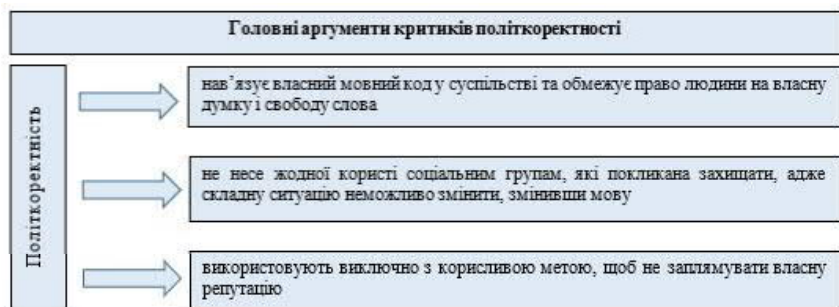

Рис. 2. Головні аргументи критиків політкоректності.

Джерело: сформовано автором

Підкреслимо, що прихильники доктрини політкоректності вказують на те, що доктрина політкоректності не вимагає уникати незручних тем, а навпаки, пропонує говорити про проблеми по-іншому. Саме встановлення і утвердження в суспільній свідомості спеціальних норм морально-етичного мовного етикету створює комунікативний простір коректної поведінки для всіх учасників комунікації.

В той же час відзначимо, що однозначного розуміння політичної коректності не існує, що і викликає багато суперечок. Отже, політкоректність – це не лише мовно-поведінковий інструмент, а скоріше багатогранне соціальне, культурне та політичне явище, що змінює всі сфери суспільного життя. По суті «політкоректність» можна охарактеризувати, як соціальну практику, що містить як по-

тенціал змін, так і ресурси для збереження сформованих зразків і правил поведінки.

Висновки. У підсумку зазначимо, що політкоректність в сучасному суспільстві є невід'ємною частиною мовної політики в публічному управлінні, що спрямована на захист почуттів тих, хто позбавлений рівних можливостей у порівнянні з іншими членами суспільства. Саме тому доктрина політкоректності в публічному управлінні сучасного суспільства розуміється:

- по-перше, як ідеологія, що використовується для подолання дискримінації соціальних груп, засіб ефективної боротьби з нетерпимістю, упередженістю і несправедливістю;
- по-друге, як мовно-поведінковий інструмент політичного, владного контролю, маніпуляції і перешкоди для свободи слова;
- по-третє, як дії, що спрямовані на захист почуттів тих, хто позбавлений рівних можливостей у порівнянні з іншими членами суспільства;
- по-четверте, як суспільний кодекс поведінки, елемент політичної культури.

ДОКТРИНА ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено аналіз доктрини політкоректності та її ролі в публічному управлінні сучасного суспільства.

Визначено, що доктрина політкоректності є практикою прямої чи опосередкованої заборони на оприлюднення певних фактів, вживання слів та висловлювань, що є образливими для певних груп. Тому тісно пов'язана з політикою, політичною культурою (прояви, якої в різних країнах відрізняється), публічним управлінням (щоб переконувати і спонукати аудиторію до «політично правильних» оцінок і дій).

Охарактеризовано, що публічне управління є процесом реалізації владних функцій, щоб забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів публічного управління із представниками громадянського суспільства за допомогою реалізації доктрини політкоректності.

Показано, що доктрина політкоректності реалізується через нормативно-правові акти і готовності громадян діяти відповідно встановлених правил та правових норм.

Підкреслено, що політкоректність, як спосіб життя, стиль мовної поведінки, що обмежує висловлювання політиків, державних діячів, табує певні теми, що важливі у сучасній політичній, економічній, соціальній, культурній сфері, за допомогою запровадження суспільного кодексу мовної поведінки.

Обґрунтовано, що доктрина політкоректності в сучасному суспільстві є невід'ємною частиною публічного управління сучасного суспільства і розуміється, як ідеологія що використовується для подолання дискримінації соціальних груп, засіб ефективної боротьби з нетерпимістю, упередженістю і несправедливістю; як мовно-поведінковий інструмент політичного, владного контролю, маніпуляції і перешкоди для свободи слова; як дії, що спрямовані на захист почуттів тих, хто позбавлений рівних можливостей у порівнянні з іншими членами суспільства; як суспільний кодекс поведінки, елемент політичної культури.

Подальшого вивчення в сучасних умовах потребує дослідження європейського досвіду запровадження доктрини політкоректності в процесі комунікації влади й громадськості в публічному управлінні.

Ключові слова: *дискримінація, доктрина політичної коректності, доктрина політкоректності в публічному управлінні, мовна політика, політична коректність, публічне управління, суспільний кодекс політкоректної мовної поведінки.*

Author Contributions: Conceptualization, B.W.A. and L.W.F.; Writing – original draft, B.W.A. and L.W.F.; Writing – review & editing, B.W.A. and L.M.F. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Aleksenko, S.F. (2018). Politychna korektnist v anhlomovnomu mediinomu dyskursi yak zasib realizatsii kooperatyvnoi komunikatyvnoi stratehii [Political correctness in the English media discourse as a means of realization of cooperative communicative strategy]. *Naukovyi visnyk kafedry YuNESKO Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Ser.: Filolohiia, pedahohika, psykholohiia – Scientific Bulletin of the UNESCO Department of Kyiv National Linguistic University. Ser.: Philology, Pedagogy, Psychology*, 36, (pp. 52-56). Retrieved from: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/8733/3/Politychna%20korektnist%20v%20anhlomovnomu%20mediinomu%20dyskursi.pdf> [in Ukrainian].
2. Andriash, V.I., Yevtushenko, N.O. (2022). Politychna korektnist yak suspil'nyy fenomen: geneza ta kontseptualizatsiia [Political correctness as a social phenomenon: genesis and conceptualization]. *Pravo ta derzhavne upravlinnya – Law and public administration*, 1, (pp. 144-150) [in Ukrainian].
3. Holtvianysia, N.Yu., Serha, N.V. (2016). Zminy u funktsionuvanni poniattia politkorektnosti u suchasnykh frantsuzkykh media [Changes in the functioning of the concept of political correctness in modern French media]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» Seriiia «Filolohichna» – Scientific Notes of the National University «Ostroh Academy» Series «Philological»*, 63, (pp. 52-55) [in Ukrainian].
4. Dehtiarenko, V. (2022). Kshyshtof Zanusii: Politychna korektnist – tse neshchastia Zakhodu [Krzysztof Zanussi: Political correctness is the misfortune of the West]. *zaxid.net*. Retrieved from: https://zaxid.net/kshyshtof_zanusii_politychna_korektnist__tse_neshchastia_zahodu_n1249529 [in Ukrainian].
5. European Convention on Human Rights [Yevropeiska konventsiiia z prav liudyny]. www.echr.coe.int. Retrieved from: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf [in Ukrainian].
6. Yevtushenko, N.O. (2023). Politychna korektnist yak suspilnyi kodeks movnoi povedinky v publicnomu upravlinni [Political correctness as a public code of linguistic behaviour in public administration]. Proceedings from OFSBSRCGS' 23: XVII Mizhnarodna naukova konferentsiia «Olviiskyi

forum – 2023: stratehii krain Prychornomorskoho rehionu v heopolitychnomu prostori» – XVII International Scientific Conference «Olbia Forum – 2023: Strategies of the Black Sea Region Countries in the Geopolitical Space». (pp. 16-20). Mykolaiv: Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

7. Yemelianov, V.M., & Yevtushenko, N.O. (2022). Politychna korektnist – sotsialnyi konstrukt suchasnoho movnoho prostoru publichnoho upravlinnia [Political Correctness as a Social Construct of the Modern Language Space of Public Administration]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 17 (pp. 698-717) [in Ukrainian].

8. Kamardash, N.V., & Mordvintseva, T.M. (2015). Hender, seksyzm i pochatkova shkola: problema spivvidnoshennia poniat [Gender, sexism and primary school: the problem of correlation]. In: *Henderna polityka mist: istoriia i suchasnist – In: Gender policy of cities: history and modernity*, (pp. 106-114). Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova [in Ukrainian].

9. Kolosovska, O. (2017). Donald Tramp zaklykaie pokinchyty z politkorektnistiu [Donald Trump calls for an end to political correctness]. *www.ar25.org*. Retrieved from: <https://www.ar25.org/article/donald-tramp-zaklykaye-pokinchyty-z-politkorektnisty.html> [in Ukrainian].

10. Koliadych, Yu.V., & Khotsianivska, I.V. (2020). *Politkorektnist u suchasnomu movnomu prostori [Political correctness in the modern language space]*. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing» [in Ukrainian].

11. Liosa, M.V. (2018). Politychna korektnist ye vorozhoiu svobody [Political correctness is the enemy of freedom]. *zbruc.eu*. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/77413> [in Ukrainian].

12. Matsiuk, H. (2010). Suchasna sotsiolinhvistyka: tendentsii v rozvytku teorii zavdannia [Modern Sociolinguistics: Trends in the Development of Task Theory]. *Mova i suspilstvo – Language and society*, 1, (pp. 5-20) [in Ukrainian].

13. Poltikorektnist znyshchyt Yevropu – hlava MVS Polshchi. [Political correctness will destroy Europe – Polish Interior Minister]. (n.d.). (2016). *www.dsnews.ua*. Retrieved from: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/politkorrektnost-pogubit-evropu-glava-mvd-polshi-26072016125600/amp> [in Ukrainian].

14. Tymchuk, O.T. (2012). Mekhanizmy realizatsii pryntsyphu politychnoi korektnosti v amerykanskomu sotsiumi [Mechanisms for implementing the principle of political correctness in American society]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Scientific Bulletin of the Lesya Ukrainka Volyn National University*, (pp. 218-220) [in Ukrainian].

15. Shulha, A. (2024). Pravove rehuliuвання zastosuvannya politkorektnosti na publichnii sluzhbi v Ukraini [Legal regulation of the application of political correctness in the public service in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 25. (pp. 425-750) [in Ukrainian].
16. Beckwith, F.J., & Bauman, M.E. (1995). *Are You Politically Correct?* [in English].
17. Becky, R.F. (2023). Political Correctness. *oxfordre.com*. Retrieved from: <https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-441;jsessionid=9001A98B72E8D4F1818DF0F0C0D746EC?rskey=y8n59E&result=11> [in English].
18. Castets, C. (2010). Les devoiements du politiquement correct. *www.lenouveleconomiste.fr*. Retrieved from: <https://www.lenouveleconomiste.fr/we-have-a-dream2399/> [in French].
19. Chait, J. (2015). Not a Very P.C. Thing to Say. *nymag.com*. Retrieved from: <http://nymag.com/intelligencer/2015/01/not-a-very-pc-thing-to-say.html?gtm=top>m=bottom> [in English].
20. Cohen, N. (2015). Political correctness: How censorship defeats itself. *blogs.spectator.co.uk*. Retrieved from: <https://blogs.spectator.co.uk/2015/01/political-correctness-how-censorship-defeats-itself/> [in English].
21. Delporte, C. (2004). *La publicite, une histoire*. Versailles: Le temps des medias [in French].
22. Fairclough, N. (2003). *Political Correctness: The Politics of Culture and Language*. City of Lancaster: Lancaster University [in English].
23. Hughes, G. (2010). *Political correctness: a history of semantics and culture*. Oxford: Wiley-Blackwell [in English].
24. Losey, K.M. (1995). *The Rhetoric of «Political Correctness»*. [in English].
25. Nagle, S.J. (1998). What is Political Correctness Doing to the English Language. *Vienna English*, (Vol. 7), (pp. 56-68) [in English].
26. Knowles, E., & Elliott, J. (1997). *ODNW: The Oxford Dictionary of New Words*. Oxford: Oxford University Press [in English].
27. Raymond, W. (1995). *Dictionary of Politics*. Lawrenceville, Virginia: Brunswick Publishing Co. [in English].
28. Zöllner, N. (1997). *Der Euphemismus im alltäglichen und politiscshen Sprachgebrauch*. Frankfurt am Main: Peter Lang [in German].

Відомості про автора / Information about the Authors

Наталія Євтушенко, аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nataliiaevt93@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-0958-3420>.

Nataliya Yevtushenko, PhD-student of the Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration of the Black Sea National University named after Peter Mohyla, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nataliiaevt93@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-0958-3420>.

Yevtushenko, N. (2025). The doctrine of political correctness and its role in the public administration of modern society. *Public Administration and Regional Development*, 27, 107-125. <https://doi.org/10.34132/pard2025.27.05>